

חומרת הלבנת פנים- לעומת ציווי דיוק קריאת התורה

בי"ס: אמיית בנימין מודיעין

מורה מלווה: הרב גיא כהן

כיתה: ט

תלמיד: דניאל פאקס

הצעה להתמודדות עם השאלה התורנית

במצב שבו בעל הקורא מנוסה ומראש התחייב לקרוא עדיף שיהיה משהו הממונה לתקן את הקורא בצורה שאינה מרתיעה רק במקרה של טעות בהגייה וטעות המשנה את כוונת המילה. אך במצב שבו גם האיש הממונה לתקן אינו מתקן יש רשות לציבור להעיר לקורא בשביל לצאת ידי חובה במצווה. ומצב זה אינו נחשב הלבנת פנים מפני שהקורא התחייב לקרוא וחשוב להתאמן על הקריאה ובמצב שבו מתקנים את הקורא סימן שלא התאמן מספיק טוב ולכן, מותר לתקנו. חוץ מזה, שכן אדם הקורא בתורה יבחר לאבד מכבודו לשם כבוד שמייים. אך במצב שבו הקורא אינו מנוסה כשהוא חתן בר מצווה ואו חילוני, כאן עדיף שלא לתקן את הקורא גם אם טעה כי כאן יש חשש להלבנת פנים. ומפני שבמצב כזה הקורא לא יוציא ידי חובה אם לא יתקנו אותו יש לעבור על הקראה שוב במהירות כך שהציבור יצא ידי חובה.

שכל- זה הטעמים "ויבין" זה המסורת, מכאן אמר רבי יונה שאף על פי שתרגום אינו מעבד מחזירים אותו לקרוא שוב, כל שכן שמחזירים אותו לקרוא בדקדוק נכון. ראייה נוספת מהרב מנוח שהביא ראייה ממסכת סנהדרין צט. "שכל האומר תורה מן השמיים חוץ מדקדוק אחד הרי זה בכלל דבר הקב"ה בזה". מכאן נלמד שלכל דקדוק יש שורש כה גדול ולכן צריך לחזור אם טעה. ראייה נוספת ממסכת מגילה שכתוב שם שלא מדקדקים מטעיות מהמגילה שלא משנים את המשמות כמו יהודים או יהודיים, מכאן נלמד שממגילה הקלו אך לא בספר תורה.

בית יוסף מביא קושייה מהרב מהר"י בן חביב שדברי הטור מבעל המנהיג סותרים את מה שהביא הטור בשם אביו הרא"ש בסימן קמא ששם נאמר שאם טעה בקריאה לא יצאו הציבור ידי חובה. שני תירוצים לישב הקושיה: 1. בסימן קמא מדובר בלכתחילה וב-קמב בדיעבד. 2. תירוצ נוסף שדבריי בעל המנהיג הוא בטעויות שאין בהם שינוי העניין ודברי הרא"ש הם טעויות שיש בהן שינוי עניין.

סקירת מקורות חברתיים

בדורנו, נהינו יותר רגישים לדברים הנאמרים אלינו מהעבר. דוגמא לכך היא בהחלט הסיפור של הרב רזיאל שליט"א. ניתן להבין, שהזמנים בהחלט השתנו מבעבר לטובה ולרעה ולכן, יש דיונים מחודשים בנושא עניין זה. יש אמרה האומרת "הדרך לגיהנום רצופה כוונות טובות" באופן אירוני אמרה זאת בהחלט יכולה לצודד בשני צדדי הספק.

סקירת מקורות תורניים

הטור בסימן קמב סעיף א דן בדיוק בשאלה שעליה חשבתי ומביא שני צדדי השאלה שמצד אחד שחשוב לתקן את בעל הקורא כדי שהציבור יצא ידי חובה ומצד שני, לא להלבין את בעל הקורא. הטור מביא את שני הדעות בעניין זה בתחילה הוא מביא את דעת בעל המנהיג: שבעל קורא שטעה בקריאה בספר התורה נכון שלא לתקן אותו ברבים כדי שלא להלבין את פניו ומביא ראייה מהמדרש שאם קרא לאהרון ה' יצא ידי חובה. בית יוסף במקום מביא את התוספות שפירשו את הגמרא הזו (עבודה זרה כב: ד"ה רגלא) כלומר שהשמיט את ה-א. הבית יוסף מביא גם את דעת מה"ר ישראל שהוא מעיד שלא הקפידו לתקן בדקדוקי טעמים וניקוד.

אך מנגד, מביא את דעת הרמב"ם בהלכות תפילה פרק יב הלכה ו שאפילו אם טעה בדקדוק של אות אחת מחזירים אותו שיקרא כמו שצריך. ראיות שמביא בית היוסף לחיזוק דברי הרמב"ם: הגהות ממוינות מביא ראייה ממסכת מגילה בירושלמי (מקור מדויק) שדורשת פסוק בנחמיה כך: "ויקראו בספר- זה מקרא, מפורש"- זה תרגום, ושום

שאלה תורנית והקשר לחיים האישיים שלי

אני מגיע באופן קבוע לתפילה בבית הכנסת בשבתות יחד עם אבי, ואחד השיאים בתפילה היא הקריאה בתורה. אך פעם או פעמיים ואף יותר נתקלתי בסיטואציה שבה בזמן קריאת התורה הבעל קורא טעה בקריאה, בדרך כלל בטעמים אך לעיתים גם בניקוד או מילה והציבור מעיר לו. לכן, אני מרגיש שזה חשוב לברר את הסוגיה הזאת מפני שאני בעצמי רוצה לדעת מה אוכל לעשות בשביל לצאת ידי חובת קריאת בלי להעליב את חבריי שלא בצורך כי מצד אחד, יש חובה לתקן את מי שטועה.

אך מצד שני, יש איסור להלבין פנים ברבים ולתקן אנשים יכול להיות מבייש בשביל אותו הבן אדם. לכאורה, שני ציוויים אלה במצב כזה נראים מנוגדים אחד לשני.

סיפור שאותו מביא הרב רזיאל שליט"א בספרו "תחומין" מציג אירוע שקרה המציג את הדילמה בצורה מאוד מדויקת. "היה נער חילוני יתום מאב, שהתקרב לתורה ולמצוות, בגיל 15 עלה ל'בר-מצווה' וקרא בתורה. כשטעה החלו 'המתקנים' לצעוק מתוך הקהל, והיו שניסו להשתתף, וכתוצאה מהמהומה ומהמבוכה הנער התרגש ונפגע עד שירד באמצע הקריאה כשעניו זולגות דמעות ולא חזר לקרוא, וגם עזב את הדת." לפעמים, אנשים יכולים להיות נורא עסוקים בלקיים מצווה במלוא הדרתה ובחומרתה אך שוכחים שבמקביל, הם יכולים לפגוע אחרים בלי כוונה. לכן שאלת החקר שלי הייתה במקרה שבעל קורא בתורה טעה בטעמים או בפסוק או שגיאה בקריאה עצמה בספר תורה האם או מתי צריך להעיר לקורא מצד בן אדם לחברו?